

ВЕЛИКА Вітчизняна війна стала страшним випробуванням для України. Її територією двічі прокотилася жорстока лютя фашизму – наступ і відступ окупантів. У цей період вони проявляли нелюдську жорстокість, терор навіть до мирних жителів. Лиха зазнали всі, а особливо діти, адже вони в будь-які випробування – найвразливіша категорія громадян, а про війну й говорити не доводиться.

...Коли фашисти в 1941 окупували Рівненщину, наводили, як і скрізь, свій порядок. Сергію Теодоровичу йшов тільки десятий рік. Але це той вік, коли все, що діється навколо, дитина вже пропускає не тільки через серце, а й розум. Усвідомлював хлопчик, чому не висихають сльози в матері, Любові Яківни: у неї на руках залишилося троє дітей. Чоловіка ще раніше призвали в армію. У сім'ї і так не завжди, як кажуть, був хліб на столі, а з початком війни брак харчів став звичайним явищем. Завжди хотів їсти Сергійко та дві його менші сестрички. Ще більше забідували Теодоровичі, коли окупанти після чергового заїзду в село забрали корову.

Пригадує Сергій Григорович, як, напевно, восени 1943-го викопали картоплю, мали на зиму просо, жито, думали, що якимось до весни дотягнуть, а тут нове горе – запалили село. Одночасно зайнялися десятки хат, що мали здебільшого солом'яну покрівлю. Ревли, у кого ще були, корови, ржали коні, голосили жінки... У числі інших згоріла вщент хата Любові Теодорович. Залишилася з дітками не тільки без даху над головою, а й харчів: їх теж знищив вогонь. Прихисток дала в маленькій хатинці бабуся, мати Любові Яківни. Але і це було за щастя, бо декому з односельців довелося навіть жити в землянках. До речі, за роки війни Кам'яне-Случанське горіло двічі.

Здавалося, що горю, нестаткам не буде кінця. Ніяких повідомлень не надходило і про долю батька. У 1944, після визволення від окупантів, довірили 13-річному Теодоровичу везти з Кам'яне-Случанського в Клесів (тодішній райцентр) пораненого радянського бійця. Куля пройшла через горло, він не міг говорити, стогнав. Думав Сергійко, що ось-ось вискочить з грудей

серце. Погонич – а вмів підліток вправно керувати і кінями, і волами – боявся, що дорозі не буде кінця. Пригадався батько: а що, як і він теж був поранений, а допомога не надійшла вчасно?.. Біль, що стискав груди, змусив якнайвище підняти батіг, пришвидшити біг коней... З очей градом котилися сльози...

Батько з фронту не повернувся. Й по війні став Сергійко найпершим маминим помічником у роботі. Працювати потрібно було в полі, доглядати худобу, господарювати у дворі... Тому й до школи ходив не-

До 60-річчя Перемоги

І ростуть уже внуки-правнуки...

довго: закінчив тільки 4 класи. Правда, на той час і це стало невеличкою розкішшю. Адже більшість людей у селі, особливо старших за віком, були неписьменними.

У квітні 1951-го призвали Сергія Теодоровича на строкову службу в Радянську армію. Розпочав її за 12 тисяч кілометрів від України – у Приморському краї. Везли сюди в товарних вагонах, через Москву, понад озером Байкал... У частині, що дислокувалася в селі Занадворовка в Молотовському районі, були солдати різних національностей. Згодом відібрали й перевезли в Томськ українців. Тут зібрали їх 35 тисяч. Підрозділ Сергія поселили в бараках, де раніше жили ув'язнені. Різні розмови з цього приводу ходили між солдатами, адже то були часи, коли в Радянському Союзі правили Сталін і Берія.

На все життя запам'ятав Сергій такий факт. В їх бараку-казармі висіли два портрети Берії. Якимось у частину прибув високопоставлений військовий командир. Взв'язи табуретку, зняв по черзі зі стіни портрет-атрибут, кинув об підлогу й віддав наказ вишикувати солдат на плацу. Свій вчинок пояснив коротко: "Берія – ворог народу". "Скільки горя він приніс людям, знає тільки історія", – каже Сергій Григорович. Напевно, й 35 тисяч солдатів

української національності в Томську – це його рук справа. Можливо, хотів перевести їх у статус ув'язнених...

Цьогоріч мине 50 літ, як, повернувшись зі служби, одружився Сергій Григорович з Катериною Федорівною. Разом вони виростили два сини та п'ять дочок. Мають 22 внуки та 4 правнуки. Щоб поставити дітей на ноги, працювали не покладаючи рук, дружина – у колгоспі, чоловік – на промислових підприємствах. Не один і не два роки віддав Сергій Григорович кар'єру, що в Завереччі, теперішнього Рокитнівського району, де трудився бутоломом. Каменярі знають, що це за професія. Недарма її відносять до тих, що шкодить здоров'ю. Згодом влився в колектив Клесівського гранкар'єру Львівської залізниці. Найбільше часу віддав Клесівському держлісгоспу, займався збором живиці. Це теж важкий, шкідливий для здоров'я труд. Неодноразовий "ударник комуністичної праці" переніс 3 операції.

Живуть Сергій Григорович і Катерина Федорівна з сином Сергієм. Підрастає в сім'ї четверо дітей. Тішиться всіма онуками та правнуками, жаліє їх дідусь, дбає, як може, щоб не знали горя та біди...

**Катерина ІВАНЧУК.
Фото Василя СОСЮКА.**